

При розв'язуванні задач на рух використовуються різні види моделей, наприклад, схематичне креслення, таблиця. Використання таблиці передбачає вже добре знання учнями взаємозалежностей, так як сама таблиця цих залежностей не показує.

Спираючись на креслення, учні знаходять можливий шлях розв'язання задачі. Вирішальною моделлю може бути: вираз, система рівнянь, запис розв'язування задачі щодо дій. Оскільки на цих моделях відбувається розв'язування задач.

Використовуючи візуальну інформацію, учні вчаться аналізувати задачу і складати повний план її розв'язування. Креслення дає можливість учням знайти не один, а кілька способів розв'язку.

Список використаних джерел:

1. Богданович М.Ч. Математика : Підручник для 4 кл.- К. :Освіта, 2004. с.61
2. Коваль В.В. Прикладна спрямованість шкільного курсу математики //Теорія та методика навчання математики, фізики, інформатики: Збірник наукових праць: В 3-х томах. – Кривий Ріг: Видавничий відділ КДПУ, 2001. - С. 149-180.
3. Математика. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи [Електронний ресурс] // 2018. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>
4. Методика навчання школярів прийомам рішення текстових арифметичних задач [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ua-referat.com>
5. Швець В.О. Математичне моделювання як змістова лінія шкільного курсу математики // Дидактика математики: проблеми і дослідження: Міжнародний збірник наукових робіт. – Вип. 32.– Донецьк: Вид-во ДонНУ, 2009. С. 21-88.

Науковий керівник: к. п. н., доцент Т.С. Зорочкіна

ГІПЕРАКТИВНІСТЬ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Є. В. Нога

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Актуальність теми дослідження: Останнім часом гіперактивні діти стали болючою проблемою для батьків і педагогів. Гіперактивність – це соціально-психолого-педагогічна проблема, тому що дітей з мінімальною мозковою дисфункцією (ММД) стає все більше. У США, Франції, Італії, Бельгії та інших країнах проблема гіперактивності й дефіциту уваги набула загальнонаціонального статусу. Сьогодні гіперактивний розлад з дефіцитом уваги привертає пильну увагу лікарів, педагогів і психологів у всьому світі, бо він дуже поширений серед дітей. За статистикою даний синдром діагностується у 18 % дітей, при цьому у хлопчиків – значно частіше, ніж у дівчаток.

Мета дослідження: означити і узагальнити гіперактивний розлад з дефіцитом уваги в учнів молодшого шкільного віку.

Дану проблему досліджували вітчизняні та зарубіжні психологи, а саме: Л.О. Бадалян, Л.Т. Журкова, С.Ю. Головин, М.М. Заваденко, Б.І. Мастюкова, Л.О. Ясюкова, Дж. Стілл, Н.К. Корсакова, Ю.В. Мікадзе, Є.Ю. Балашова, О.В. Халецька, В.М. Трошин, Г. Стілл, А. Тредголд, А. Штраус, С. Кеннерс, В. Дуглас, В.І. Гарбузов, І.В. Дубровіна, З.С. Карпенко, О.К. Лютова, Г.Б. Моніна, М. Раттер, Ю.С. Шевченко та багато інших.

Симптоми гіперактивності були вперше описані як розлад в 1902 році англійським лікарем Д. Стіллом, який вважав, що поява симптомів викликана слабким «гальмуючим волеспрямуванням» («inhibitory volition») і «недостатнім моральним контролем» («defective moral control») [7, с. 35].

Поняття «гіперактивність» складається з двох частин: «гіпер» та «активність». «Гіпер...» (від грец. hyper – «над», «зверху») – складова частина складних слів, що вказує на перевищення норми. Слово «активний» прийшло із латинського «activus» і означає «діяльний, дійовий». У психологічній літературі ми можемо знайти досить велику кількість визначень та характеристик термінів, пов'язаних з дитячою гіперактивністю [4, с. 57].

У сучасному тлумаченні гіперактивність визначається і як стан, що одержав назву «гіперактивний розлад з дефіцитом уваги» (ГРДУ), і як «синдром дефіциту уваги з гіперактивністю» (СДУГ).

Синдром дефіциту уваги і гіперактивності (СДУГ) – хронічний психічний розлад у дітей, що характеризується неухвагою, гіперактивністю, імпульсивністю, які проявляються в різних ситуаціях і обумовлюють стійку соціальну і/або шкільну дезадаптацію. У дітей із СДУГ частіше зустрічаються когнітивні розлади, розлади розвитку шкільних навичок, рухових функцій і мови та багато інших проблем.

Синдром дефіциту уваги гіперактивності (СДУГ) – неврологічно-поведінковий розлад розвитку, який починається в дитячому віці.

Досить важливим є проведення своєчасної діагностики гіперактивності дітей. Слід визнати і той факт, що в Україні поки що відсутня єдина система ранньої комплексної діагностики СДГУ і страждає психологічний супровід природного розвитку дітей даної категорії.

Діагностичні симптоми гіперактивності у дітей:

1. непосидючість, непотрібні рухи рук, ніг;
2. не може спокійно сидіти, коли цього вимагають обставини;
3. легко відволікається на сторонні предмети;
4. не може почекати черги під час гри з дітьми і в інших ситуаціях (на заняттях, під час екскурсій, свят);
5. на запитання часто відповідає не думаючи, не дослухавши їх до кінця; дитині тяжко бути уважною під час виконання завдань або гри;
6. часто переходить від однієї незавершеної справи до іншої, які теж не завжди доводить до кінця;
7. не може грати тихо, спокійно;
8. балакучість;
9. заважає іншим (втручається в справи, ігри інших, заважаючи їм);
10. складається враження, що дитина не чує того, що їй кажуть;
11. часто губить речі
12. іноді робить небезпечні вчинки, не задумуючись про наслідки (вибігає на вулицю, не озираючись по сторонах) [2, с. 236].

Усі ці ознаки можна згрупувати:

1. надмірна гіперактивність;
2. погано керована імпульсивність;
3. неухважність, труднощі концентрації уваги.

Найбільш яскраво гіперактивність проявляється в дітей старшого дошкільного і молодшого шкільного віку. У цей період здійснюється перехід до навчальної діяльності й збільшується інтелектуальне навантаження: від дітей вимагається вміння концентрувати увагу на більш тривалій проміжок часу, доводити розпочату справу до кінця, досягати якогось результату. Саме в умовах довгострокової і систематичної діяльності гіперактивність заявляє про себе дуже переконливо. Батьки бачать негативні наслідки непосидючості, неорганізованості, непомірної рухливості своєї дитини, чують зауваження з боку вчителів [4, с. 58].

Гіперактивні діти швидко збуджуються. Крик, істеричні нотки в голосі дорослого лише підбурюють їх активність.

Науковці стверджують, що для гіперактивних дітей характерна підвищена потреба у русі. При блокуванні цієї потреби правилами поведінки у дитини зростає м'язове напруження, погіршується увага, знижується працездатність, дитина швидко стомлюється. Емоційна розрядка, яка проявляється після цього, є захисною фізіологічною реакцією організму на надмірну напругу і проявляється в неконтрольованому рухливому занепокоєнні, роздратуванні, що нерідко кваліфікуються як дисциплінарні порушення [6, с. 55].

Стан стомлюваності часто супроводжується безпричинним роздратуванням, плаксивістю, істериками.

Гіперактивність може супроводжуватись певними проблемами у взаєминах з оточуючими, труднощами в засвоєнні матеріалу, низькою самооцінкою. Симптоми гіперактивно-імпульсної поведінки, що з'явилися у дитини в дошкільний період, зберігаються і під час її навчання у початкових і середніх класах [3, с. 7]. Все це приводить до слабкої успішності в школі і низької самооцінки. Типове явище для гіперактивної дитини, яка попадає в нові умови навчання в початковій школі – низька успішність, проблеми у спілкуванні та стосунках з однолітками [6, с. 56].

Усі дослідники відзначають необхідність ранньої корекційної роботи з гіперактивними дошкільниками та молодшими школярами. Одні спеціалісти стверджують, що до 7-річного віку прояви синдрому можна подолати. Інші вважають, що нікому ще не вдалося змінити поведінку гіперактивної дитини, виправити її, зробити її слухняною та дисциплінованою і вказують на необхідність вчитися жити з такою дитиною у злагоді та співробітництві, приймаючи її такою як вона є [4, с. 57]. Якщо дитині своєчасно не надати психолого-педагогічну допомогу, у підлітковому віці такий стан може перерости в антисоціальну поведінку.

Педагог, який помітив ознаки гіперактивності з дефіцитом уваги, повинен включити в команду фахівців психолога, невропатолога, терапевта та батьків. В окремих випадках може знадобитися медикаментозне лікування. У щоденній роботі та спілкуванні з учнем усі члени команди повинні дотримуватися спільно виробленої стратегії поведінки [1, с. 156].

Дуже важливо, аби педагог зумів сформувати для учнів із СДГУ позитивну атмосферу в дитячому колективі. Наведемо кілька практичних порад :

1. сприяйте природному розвитку дружніх стосунків ;
2. учіть дітей з повагою ставитися до товаришів і дотримуватися норм поведінки;
3. моделюйте позитивну соціальну поведінку ;
4. заохочуйте дітей до співпраці та взаємодопомоги ;
5. поєднуйте допомогу з повагою ;
6. розвивайте у дітей вміння співчувати та підкреслюйте ідею соціальної справедливості [1, с. 157-158].

Отже, з учнями, які мають СДГУ досить важливо проводити психолого-педагогічний супровід, а саме ранню діагностику, своєчасну корекцію та профілактику.

Список використаної літератури:

1. Асистент учителя в інклюзивному класі : навчально-методичний посібник / Н. М. Дятленко, Н. З. Софій, О. В. Мартинчук, Ю. М. Найда, під заг. ред. М. Ф. Войцехівського. – Київ : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. – 172 с.
2. Гуріна О. М. Робота з гіперактивними дітьми. Психологічна компетентність учителя / О. М. Гуріна // Психолог. – 2006. – № 221. – С. 236.
3. Єрофеева А. Гіперактивна дитина / А. Єрофеева // Шкільний світ. – 2011. – № 14. – С. 5-8

4. Заика Е. В. Синдром ослабленного внимания и гиперактивности у детей и его коррекция / Е. В. Заика // Практична психологія та соціальна робота. – 2011. – № 5. – С. 41-46.
5. Ілляшенко Т. Дефіцит уваги у дітей з гіперактивністю / Т. Ілляшенко // Початкова школа. – 2006. – № 11. – С. 4-7.
6. Ілляшенко Т. Діти з гіперактивними розладами та дефіцитом уваги / Т. Ілляшенко // Початкова школа. – 2009. – № 6. – С. 54-56.
7. Непосидько Філ. Психолого-медико-педагогічна допомога гіперактивним дітям / С. Макаренко // Шкільний світ. – 2008. – № 47. – С. 5-19.

Науковий керівник: к. п. н., доцент Н. А. Зобенько

ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ НАРОДНИМИ МУЗИЧНИМИ ІНСТРУМЕНТАМИ

І. В. Олексенко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Нині, діти мають скільки електронних гаджетів, що їх складно чимось зацікавити. Але справжньою дивовижею на противагу модним іграшкам можуть стати народні музичні інструменти. Діти, затамувавши подих, слухатимуть історії про те, як вони з'явилися, розглядатимуть їх, самотужки пробуватимуть вдихнути у народний інструмент новітнє звучання. Адже душа маленьких українців має коріння роду – тож у ній природними обертонами озивається автентична музика [4].

У працях сучасних дослідників, присвячених питанням теорії та методики музичного виховання (А. Король, Т. Кротова, Л. Кузьмінська, М. Матковська, Г. Падалка, В. Рагозіна, О. Ростовський, В. Холоденко та ін.) доведено, що ознайомлення дітей дошкільного віку з народними музичними інструментами допомагає забезпечити зв'язок із музичним вихованням, викликає позитивні емоції у дітей, сприяє розвитку музичного слуху, дає змогу дітям проявити себе. Діти долучаються до української культури, знають назву народних музичних інструментів, розрізняють характер звучання інструментів, опановують елементарними навичками і способами гри на українських народних інструментах, умінням грати в оркестрі, в ансамблі і імпровізувати на них, використовують їх не тільки на музичних заняттях, але і при організації ігрової та самостійної діяльності, що допомагає розвинути у дітей дошкільного віку інтерес до історії і культури свого народу, вчить поважати його традиції [5, 47].

Відомо, що діти завжди прагнуть дізнатися про незвичний чи невідомий їм музичний інструмент, відкрити цікаві сторінки української музичної інструментальної культури, знати, який вигляд мають і як називаються ті чи інші народні музичні інструменти, як на них грають, в яких регіонах України вони побутують тощо. Тому цікавими для них будуть бесіди, легенди, притчі, перегляди відповідних мультфільмів, спеціально змонтованих відеороликів тощо. На основі цих знань можна розробити серію музичних подорожей до різноманітних куточків України, на яких діти ознайомлюватимуться з різними народними музичними інструментами.

Для ознайомлення дітей з музичними інструментами застосовують музично-дидактичні ігри, які, впливаючи на дитину комплексно, викликають у неї зорову, слухову і рухову активність, тим самим активізують процес вокального розвитку та музичного виховання в цілому. Музично-дидактичні ігри змушують дітей думати,